

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1931 - Յունուար - թիվ 1

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Փեյզիկյան Հ. Ե. — Վերաշինենք Հայաստանը 1

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՀԱԲԵԴԻԱՆ Հ. Գ. — Քրիստոնեական ճարտարապետությունը (պատմական հետազոտություններ) 8

ՀԱՅՈՒՆԻ Հ. Վ. — Առ Վրթանէս թղթին հեղինակը Մակար Ա. է և ոչ Բ. 14

ՂԱԶԻԿԵԱՆ Հ. ԱՐՄԷՆ. — Վերջին խօսքս «Չէզոք» և «Ամէն» բառերուն շուրջ 21

ԳՐԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՆԱԶԳ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ. — Կարօտի թուղթ (Հօրս՝ որ հեռուն է) (քերթում) 27

ԳԱՆԻԹԵԱՆ Յ. — Արեւին (քերթում) 28

ՓԵՅԻԿԵԱՆ Հ. Ե. — Մեր գրականությունը 1930ին 29

ՕՐՈՒԱՆ ԳՐԲԵՐ (ԳՐԱԾՕՍԱԿԱՆՆԵՐ)

ԵՐԵՄԵԱՆ Հ. Ս. — «Ես՝ պզտիկ» Ալֆոնս Տոմէի. թրգմ. Օր. Ա. Սինանեան. — «Բաւրէ, Տէր Պապա» Վ. Տաւրեանի. — «Ամբողջական երկեր» Ռ. Զարգարեանի. — «Գիտական շարժում» Պարբեր. Ամերիկահայ Գիտական միություն. — «Քաղաքական տեսություն» Լ. Ս. Տարազեանի. — «Vivre» Տիկին Ի. Մինասեանի. — «Un poète» (Կոմիտաս Պէյ) Յ. Մինասեանի 34

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հ. Ղ. ԱՍԻՇԱՆ. — Եղեւինին տակ. (թրգմ. Հ. Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ) 40

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՖԵՐԱԶԵԱՆ Հ. Ս. — Բուսաբանական դիտողություններ 42

ԱՍՏՕՐԵԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Richepin Jean. — Կոստան Կինեա 45

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Փրոֆ. Յ. Պարաիզեան. — Տրքթ. Մ. Տաքէսեան. — Վ. Մախոկեան. «Մարի Նուպար» Հայ Ուս. Տունը. — Մ. Ռ. Ն. Ա. Միություն. — Ռ. Որբերեան (մահը) — Ժողովրդ և Հայերը 47

ՄԱՀԱԶԳ

ԽՄԲ. — Գերպ. Գ. Գովրիկեան Աբբա հայր վախճանած 48

SOMMAIRE

1931 - Janvier - numéro 1

p.

Paitchikian P. Elie — Reconstituons l'Arménie 1

PHILOLOGIE

Nahabédian P. G. — L'Architecture des églises (recherches historiques) 8

Hatzouni P. V. — L'auteur de la lettre à Vertanès c'est Macarius I et non II. 14

Ghazighian P. A. — Mon dernier mot autour «Չէզոք» և «Ամէն». 21

LITTÉRATURE

Ardavast Evêque. — Lettre de nostalgie (à mon père) (poésie) 27

Davidian A. — Au soleil (poésie) 28

Paitchikian P. Elie. — Notre Littérature en 1930 29

LIVRES DU JOUR (Recensions)

Erémian P. S. — «Le Petit Chose» de A. Daudet. (trad. de A. Sinanian.) — «Bonjour, mon Père» de V. Dadrian. — «Oeuvres Complètes de R. Zartarian». — «Mouvement scientifique» périodique de l'Union Scientifique des Arméniens de l'Amérique. — «Aperçue politique» de L. S. Darakdjian. — «Vivre» de M.me Iskouhi Minassian. — «Un poète» (Gomidas bey) de Jean Minassian 34

PHILOSOPHIE

Alichan P. L. — Sous le Cèdre (trad. P. V. H.) 40

SCIENCE

Férakian P. E. — Considérations philologiques pour les mots des plantes 42

NOUVELLE MENSUELLE

Richepin Jean. — Constant Guignard 45

ECHOS d'ARMÉNIE

Prof. H. Bardisian. — Doct. M. Dakessian. — V. Makhokhian. — «Marie Noubar» Maison des Etudiants Arm. — Union V. E. de M. R. — R. Orpérian (la mort). — Joffre et les Arméniens 47

NECROLOGIE

Réd. — La mort de Mgr. G. Govrikian Abbé Gén. des RR. PP. Mékhité de Vienne 48

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՑԱՆԿ

“ԲԱԶՄԱՎԵՊ”

***** 1931 *****

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Փեյզիկյան Հ. Եղիա. — Վերաշինենք Հայաստանը 1

— Վարդանանց յիշատակին. 49

— Հայ Գողգոթան ողբերգակ քնարի և վերածնունդի յոյսերուն մէջ 145

— Եփեսոսի Ս. Ժողովը 385

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Ազգեր Գերջ. Հ. Յովհան Արքանայր. — Առաքելական քարոզությունը Հայոց մէջ 52, 97

Առարկետ. — Վիշապազանց պաշտամունքը 308

Բրիւտով Վալերի. — Տարեգրություն հայ ժողովրդեան պատմ. ճակատագրին (Թրգ. Հ. Յ. Վ. Մարգարեան). (Շար. նախորդ տարիէն). 152, 246, 479

Թորգոմեան Բժ. Վ. — Հայ բժշկական արձանագրաբանությունը (Շար. նախորդ տարիէն) 75, 201, 320

Թորոսեան Հ. Յ. Վ. — Քանի մը խնդրական կէտեր Կորեան գրքին մէջ 465

Իրազեկ. — Ազաթանգեղոս և Եղիշէ (ձեռագրի նկարագիր). 265

— Պատմական մի փաստաթուղթ. Համառոտ պատմություն մարտին Բայազետի Հաջուշի Հ. Վարդան. — Առ Վրթանէս թղթին հեղինակը Մակար առաջինն է, ոչ երկրորդը 14, 61

Հնասեր. — Անհետացած արձանագրութիւններ Կ. Պոլսոյ մէջ 159, 251

Մեղանիկով. (Թրգ. Քեօրողեան Գ). — Խալտեական արձանագրությունը մը Վանայ Ս. Պողոս եկեղեցւոյն մէջ 305

Նախապետեան Հ. Գաբրիել. — Քրիստոնեական ճարտարապետությունը (Շար. նախորդ տարիէն) 8, 434, 513

— Սրբազրութիւններ Եղիշէի՝ Վարդանայ և Հայոց պատերազմին 73 ցին

էջ

Պիտարովսքի Բ. (Թրգ. Քեօրողեան Գ). Շահրիարի սեպածեւ արձանագրությունը . 485

Սարգսեան Հ. Գրիգոր. — Տեսիլ Ս. Սահակայ Պարթեի (ուսումնասիրություն, բնագիր և համեմատություն) 529

Սահրաստեան Արշակ. — Հայ ցեղի ծագման խնդիրը 109, 208, 254, 426

Տերտեռեան Ս. — Թանուկայի անհետացած հայ գաղութին նշխարներ 536

Փեյզիկյան Հ. Եղիա. — Ս. Եղիշէ պատմագիր և դարու 195

Քիւրտեան Յարութիւն. — Հայ վիշապ գորգերու առասպելը 115

— Bellի ուղեգրությունը 1715ին 205

— Վիշապ հայկական գորգերուն մէջ (Փիւնիկ թէ արծիւ) 259, 300, 417, 473

— Աշուղ Սէֆէր (Միջնադարեան տաղասաց) 537

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ

Ղազիկեան Հ. Ա. — Վերջին խօսքս «Չէզոք» և «Ամէն» բառերուն շուրջ 21

Փեյզիկյան Հ. Ե. — Ուղղագր. սինակ . 189

— Աշխարհաբարի հարցեր 289, 510

ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ-ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԱԿԱՆ

Այիւան. (Թրգ. Հ. Վ. Յովհաննէսեան). Եղեւինին տակ 39, 85

Ոսկեան Հ. Գեորգ. — Գործնական և վերացական մտայնությունը զարոցին մէջ. 278

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

Ամատուշի Հ. Կ. — Եփեսական Գաւառությունը. — Աստուածաբանական ցուցադրություն 387

Փեյզիկյան Հ. Ե. — Ամուսնութեան Ս. Եղիշէի շուրջ 286

— Եփեսոսի Ս. Ժողովը և Հայ Եկեղեցին 413

(ՍՐՁԱԿ)

Ազատեան Թ. — Նարեկացիի աճիւններ	214
Երեմեան Հ. Սիմոն. — Քնարական թերթեր	80
— Յովհաննէս Աւագեան	165
— Դանիէլ Վարուժան	328, 442, 489
Կիւրեղեան Ուս. Լեւոն. — Երկհարկ ամեակ մը (Վերգիլիոս)	127, 221, 369, 456
— Փէլիկեան Հ. Եղիա. — Մեր գրական նութիւնը 1930ին (Հայաստանի մէջ)	28
— Յովհաննէս Թումանեանէն (Գրական փշրանք)	501
— Դանիէլ Վարուժանէն (Գր. փշրանք)	554

(Քերթովիս)

Ազատեան Թ. — Անյանգ նուագներ, յուշեր ու ցոյցեր	164
Ալիշան. (Թրգ. Հ. Ե. Փ.) — Ալիշանի նուագներէն՝ Գարուն	268
— Սմառ	269
— Հայրենի երգ	332
— Պանդուխտի խօսքեր	500
Աճեմեան Յ. — Աշակերտը (նկար ու քերթուած)	229
Արսէն Երկար. — Օրը	163
— Այս հայելին անասման	334
— Այս տրամուծեան բանալին	335
Արտաշաղ Եսայ. — Կարօտի թուղթ (Հօրս որ հեռուն է)	27, 219
Գրիգորիս Աղրանարցի. — Տաղ առ Ս. Աստուածածինն	411
Դաւիթեան Յակոբ. — Արեւին	27
— Առուակին	126
— Մուսա լեռ	336
Թաղթեան Պ. — Ողջոյն Վարուժանի ուսուցչին (Հ. Ա. Վ. Գասգանտիլեանի)	185
Կապրաշեան Յ. — Դաստիարակիս	335
Կաթիլառն քննչ. Եր. — Տաղ ի Ս. Աստուածածինն	409
Յովհաննէսեան Հ. Վ. — Տիրութիւն	218
— Արեւուն լացը	270
— Յոյսցում	333
Սրապեան Վ. Կիլիկ. — Մայր, աղօթէ՛	126
Սրապեանեան Յակոբ. — Մշակին	335
— Վերջալոյս	336
— Թշուառին	499

Փէլիկեան Հ. Եղիա. — Եղիշէին	79
— Արցունքոտ քառեակներէն	84
— Երգ յարութեան	125
— Հայ գրի մշակին	270
— Տիրամայր	411
— Պանդուխտներուն որ կ'անցնին	500
Ֆերապ. — Անոնց որ ինկան (Ապրիլեան եղեռնին)	163
Ժ. Գարուն երգիչ մը. — Տաղ Ս. Աստուածածինն	410

(ԳՐԱՆՈՍՏԱԿԱՆՆԵՐ)

Երեմեան Հ. Սիմոն. — «Ծօ պղտիկ» (Ա. Տօտէի). Թրգ. Օր. Ա. Սինանեան	33
— «Բարեւ, տէր պապա» (Վ. Տատրեանի) թղկն. գաւեշտ	35
— «Ամբողջական երկեր» (Ռ. Զարդաբեանի), հր. Ն. Գ. Բ.	35
— «Գիտական շարժում» (Պարբերագիրք Ամերիկահայ Գիտական Միութեան)	36
— «Քաղաքական տեսութիւն» (Լեւոն Ա. Տարագեանի)	36
— «Vivre» (Տիկին Ի. Մինասեանի)	37
— «Un Poète» (Gomidas Bey) (Յովհ. Մինասեանի)	37
— «Poèmes d'Orient» (Նաւարեանի)	339
— «Անահտական» (Սօս-Վանիի)	341
— «Պատմութիւն Ամերիկահայ քաղաքական կուսակցութեան» (Մանուկ Գ. Ճիգմէճեանի)	343
— Մահաթմա Կանտի «Կեանքի դասեր» (Կ. Յ. Գարակիլեանի)	343
— «Քիչ մը երկինք» (Սօֆեանի)	448
— «Ապրումներ» (Մալխասի)	451
— «Գնդակահարութեան» (Ռէնի)	503
— «Ապրիլեան եղեռնը քննական աշխատքով» (Կ. Սասունիի)	540
— Յովհաննէսեան Հ. Վ. — «Ամբողջական երկեր» (Հ. Կիւրեղեանի)	337
— Փէլիկեան Հ. Եղիա. — «Իմ գիրքը» Բ. հտ. (Ա. Ահարոնեանի)	271
— «Ընդարձակ տարեցոյց Ս. Փ. Ազգ. հիւանդանոցի»	343
— «Պէգեան Մայր վարժարան» (Թ. Ա. զատեանի)	346
— «Ուղեւորութիւն Եթովպիա» (Մկր. Եսայ. Աղաւունիի)	542
— Քիպարեան Հ. Կիւրեղ. — Գեղամ Բարսեղեանի ամբողջական գործը	544

Քիւրեղեան Յ. — Միաբանք և այցելութեան Երուսաղէմի (Մկր. Եսայ. Աղաւունիի)	542
— Փիլիպպոսապոլսոյ հայ գաղութին ծագումը և անոր եկեղեցին (Երուսաղէմի Փէրտահեանի)	543
*** Enluminure arménienne profane (par F. Macler)	347

(ՊԱՏՄՈՒՄԵՐ)

Գեօրգ. (Թրգ. Յակոբ-Գրիգոր). — Գէօրգ Յոն Բերլինգէն երկաթաձեռն 189, 363,	558
Էսմէրեան Արար. (Թրգ). — Բժշկողը (Պատմութիւնը այն մարդուն՝ որուն տեղն առաւ Յիսուս աւագ ուրբաթ օրը)	549
Jean Richopin. — Կոստան Կիլեան	45
Grazia Deledda. Շունը	89
Լալի (Թրգ.) — Գեղեցկութիւնն ու մահը	144
» » Գաղարնադային արտասուքը	186
Քրոնմախեր. (Թրգ. Լալի). — Թրթուրը	284
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ — (ՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ)	
— Մոքաֆեան Զարեհ. — Գեղարուեստի կազմաւորումը	135, 170, 230, 348

ԳԻՏԱԿԱՆ

Առաքելեան Յովհաննէս. — Պատերազմական կագեր	176
Դաւիթեան Յակոբ. — Ճամբաները և անոնց յեղաշրջումը	373
— Այց մը միջազգային գաղթային ցուցահանդէսին ի փարիզ	378
Խմբ. — Մարքոյ Փոլոյի վերադարձը ի վէնետիկ, ըստ վէնետիկեան աւանդակի մը	275
— Տիեզերքի գաղտնիքները	557
Ֆերապեան Հ. Ս. — Բուսաբանական դիտողութիւններ (Խ. Հ. «Պետական համալսարանի գիտական տեղեկագիր»-ին շուրջ)	42, 140, 238

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ — ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

Աճեմեան Հայկ. — Հայր Ռիկտեր (H. Rigter)	98
Խմբ. — Կանտի	87
Խմբ. — Նիքոլա Եօրկա (60ամեակին առիթով)	243

Հ. Ե. Փ. — Ատրպետի գրական ու հասարակական գործունէութեան յիսնամեայ յորելեանը	307
— Թումաս Ալուա Էտիսըն	504

ՀԱՅԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ՎԵՆԵՏԻԱԿԵՆ (Մ. Ռաֆ. Վարժարան)

Խմբ. — Ի պատիւ Ուս. Պարտիզեանի	47, 94
» Ս. Վարդանանց յիշատակը և թատերական հանդէս	95
Քալարեան Հրաչ. — Մ. Ռ. Վարժարանի յաղթական մասնակցութիւնը միջազգային մարզական մրցումներուն ի վէնետիկ	225
Խմբ. — Բարերարներու տօնն և Նահապետի յիշատակը	239
— Ամսվերջի հանդէս (վկայականի և մրցանակի բաշխում)	379
— Օր. Մարի Պոտուրեանի յաղթանակը	240
— Փրոֆ. Օր. Մարի Պոտուրեանի նուագահանդէսը	512
— Հայաստանի Ուս. Աւստանտրի մահը	288

Ս. ՂԱԶԱՐԵՆ

Խմբ. — Հ. Ա. Վ. Ղազիկեան անդամ վէնետիկ Սթէյնշոնի	288
— Պերնար Շօ Ս. Ղազարու մէջ	192
— Ուս. Եօրկայի համալսարանական հաստատութեան Ուսուցչական մարմինը կ'այցելէ Ս. Ղազար	381

ՓԱՐԻԶԵՆ

Խմբ. — Մուրատեան վարժարանը բարձրագոյն Ուսմանց Ազատ Հաստատութիւն և մասնաճիւղ փարիզի Ակադեմիային	289
— Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութիւն	47
— Վարդան Մախոխեան (նկարահանդէս)	»
— Հայ Ուսանողական տուն (Մարի Նուար)	»
— Ժոֆրը և հայերը	»
Տոպաճեան Յ. — Վարդանանց պատերազմի պատմական նշանակութիւնը (բանաստեղծութիւն Հ. Ս. Վ. Տէր-Մովսէսեանի)	93
— Խմբ. — Էտիկար Շահինի փառքը	96
— Հայ լեզուի բեմ ի Պրիւքսէլ	»
Տոպաճեան Յ. — Խանգատեանի չքանշանը	144

Տոպաձեան Գ. — Շարլ Տիլ անդամ	144
վենետիկոյ Միլիթ. Հայկ. ճեմարանին	
— Միլիթար և իր գործունէութիւնը (բա- նախօսութիւն ԲԺ. Թորգոմեանի)	189
Գրոտ Ալեք. — Սերի Հայկական վար- ժարանին մէջ («Ordre» թերթէն)	190
Տոպաձեան Գ. — Տանդէ (բանախօսու- թիւն Գեր. Հ. Թորոսեանի)	191
— Ալիշան և իր գործը (բանախօսու- թիւն Ա. Զօպանեանի)	240
Խմբ. — Ամալերջի հանդէս Մուրատեան վարժարանի	380
Միլիթարի կենսագրէն	
Մ. Հ. Ո. Միլիթին. — Հայ Ուսանող- ական միութեան կեանքն ու գործը (կողբ Յունուարի, էջ Գ):	
— Քեօրողեան Ս. — Թատերական ներկա- յացում Հ. Ո. միութեան կողմէն	96
— Նահատակներու տօնը ի Միլան	190
ՀՌՈՄԷՆ	
Խմբ. — Հայ եկեղեցական երաժշտու- թիւն (ճառախօսութիւն Հ. Ղ. Վ. Տայեա- նի ի Հոտմ)	93
— Հ. Բ. Բ. Մ. 25ամեայ յորելեանը.	242

— Լէոնարտոյ տա վինչիի մէկ գործը հայու մը սեփականութիւն	361
Ռ. Փիլիպպոսեան. — Ս. Մակարայ վա- նուց «Միլիթարայ բլուր»ը կ'ողջունէ Ս. Ղազարու կղզին (Նաւականի կոթողին ի պատիւ Միլիթ. Աբբահօր)	546
ՆՈՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ	
Խմբ. — Բաբգէն Եպիսկ. Կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ	297
— Թորգոմ Եպս. Պատրիարք Ս. Երու- սակէմի	»
— Գեր. Հ. Մեսրոպ Հապոգեան Ընդհ. Աբբայ վիեննայի Միլիթարեանց	»
— Աւետիս Պետրոս Ժ. Դ. Արփիարեան Կաթողիկոս-Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ	454
ՄԱՏԱԶԴ	
Խմբ. — Ռուբէն Որբերեան (Փարիզ)	47
— Գերպ. Գովրիկեան Աբբահայր (Վիեն- նա)	48
Քեօրողեան Ս. — Մարիմեան Պարոյր (Միլան) (Յունիսի կողքին Գ էջ):	
Հացուցի Հ. Վ. — Գաղատիոսեան Հ. Դիոնիսիոս (Թիֆլիս)	383
Խմբ. — Ստեփանեան Հ. Դանիէլ	484
— Վարդաբուրեան Հ. Անդրէաս.	»

1843-1931

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Թիւ 1

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՏԱԿԱՆ — ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԶԹ ՌՅԶ-ՌՅԶԱ

Վ. ԵՆԵՏԻԿ Ս. ՂԱԶԱՐ

ՎԵՐԱԾԻՆԵՆԵ ԼԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՆՑԱՆ ցնորքի և յուսախաբութեան տարին. կեղծուպատիր դաշինքները խաղաղութեան վայրագոյրի մը ետին քէն ու վրէժ ուխտեցին. վաղամեռիկ յեղափոխութիւններ ու զիկատաորութիւն՝ ծաղրանքը դարձան դարու մը որ քաղաքակրթութեան բարձրագոյն մրցանիշն ստանալու յաւակնութիւնն ունէր. ու ամէնէն վերջ տնտեսական ճգնաժամի զարհուրանքն է որ աշխարհս իր հիմքերէն կը սարսէ, ու ամբողջ մթնոլորտին մէջ հետզհետէ կը թանձրանայ մառախուղ մը տարտամ որ հեռաւոր ու մօտաւոր հորիզոններու վրայ հողիներու տազնապը կը բարդէ իր դժոխս. դէմ թիւութեամբը համատարած:

Իրերու այս սեւ, ահեղ ու ճակատագրական կացութիւնը միթէ այլամերժ հասպաշտութեան գործած աշխարհակործան նախճիրը չէ՞...

Գաղտնիք մը չէ անշուշտ թէ զիտութեան ամէն մէկ հսկայ քայլը ժահրոտ թոյնի կը վերածէ մարդ, նախ զԱստուած սպաննելու նոյնինքն մարդկութեան հոգւոյն մէջ. ոճիւր սարսափելի՝ որ կ'առաջնորդէ ընդփոյթ սպաննելու մարդն ալ իր պատուին ու ազատութեան մէջ՝ բռնակալութեան ստրուկ, ինչպէս է մեծամասնութիւնը այսօր: Ասոր հետեւանքը. — յուսահատ պահը, և կեանքի պայքարէն ի սպառ փախուստը՝ դատաւիք ու եղեռնաւոր վատութեամբ:

Չափազանց սեւաթորմի, ճակատագրական ու առեղծուածային է մարդկութեան ուղին՝ եթէ Ժընեւի սեղաններուն մօտեանանք:

Սակայն փրկութիւնն երկնքէն է, երկնքէն իջաւ. ինքն Աստուած է, իր յաւերժական ու անյեղի օրէնքին փրկարար ձան նախճիրը չէ՞...

ԲԱԶՄ. ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1931

